

Concertinformatie

Datum: 26 februari 2023

Tijd: 15:30 uur

Uitvoerende Oltremontano

Musici:

WIM BECU	trombone
BART COEN	blokfluiten
MIKE FENTROSS	theorbe
BEN VAN NESPEN	orgel

Programma:

Giovanni Paolo Cima (1570-1622)

- **Sonata per flauto e trombone**
Concerti Ecclesiastici a una, due, ...voci (Milano 1601)

Palestrina/Giovanni Bassano

- **Tota pulchra es**
Motetti, Madrigali et Canzoni, ... (Venetia 1591)

Johannes Hieronymus Kapsberger

- **Canzona prima**
Libro primo d'intavolatura... (Roma 1640)

Giovanni Martino Cesare

- **La Hieronyma alla quinta bassa**
Musicali Melodie, ... (Monaco 1621)

Andrea Falconieri

- **Lo Spiritillo**
- **La Suave Melodia, e Su Corrente**
Il Primo Libro di Canzoni, Sinfonie, Fantasie, ... (Napoli, 1650)

Girolamo Frescobaldi

- **Canzona XVII, detta la Nicolina**
Il primo libro delle canzoni a una, due, ...voci (Roma 1628)

Girolamo Frescobaldi

- **Canzona VII, detta la Superba**
Il primo libro delle canzoni a una, due,...voci (Roma 1628)
(trombone, orgel, Theorbe)

Girolamo Frescobaldi

- **Capriccio sopra la Bassa Fiamenga**
Il primo libro di capricci, canzon francese e ricercari (Venetia 1626)

Claudio Monteverdi

- **Ab aeterno**
Selva Morale e Spirituale (Venetia 1640)

Nicolò Corradini

- **La Golferamma in riposta**
Canzoni Francese... Libro Primo (Venezia 1624)

Dario Castello

- **Sesta Sonata**
Sonate in stil moderno, libro primo (Venezia 1621)

Trombone grande

Wanneer de trombone precies werd ontwikkeld is niet bekend, maar uit diverse bronnen leren wij dat omstreeks het midden van de 15^e eeuw de trombone met U-vormige schuif bekend was. In het begin van de 16e eeuw is het instrument algemeen verspreid in Europa en werd het door specialisten bespeeld aan diverse Koninklijke- en Prinselijke- paleizen, alsook door de civiele stadsspeellijeden formaties. Op dat moment in zijn geschiedenis bestaat er slechts één type: de tenortrombone.

In de briefwisseling tussen hertog Albrecht van Pruisen, zijn medewerkers en de bekende bouwer van trompetten en trombones uit Nurnberg, Georg Jörg Neuschel, vinden wij de eerste aanduidingen van een "bas-trombone", een instrument dat groter was dan de "gemeine Posaune". Rond het einde van de 16^e eeuw vinden wij een heel gamma aan "tromboni grandi" in diverse stemmingen: een terts-, een kwart-, een kwint lager in vergelijking tot de tenortrombone. De onderzoeker Stewart Carter merkt op dat er aan het einde van de 16^e eeuw speciale interesse ontstaat om de baspartij in het polyfoon weefsel te versterken en soms zelfs een octaaf lager te laten meeklinken.

Michael Praetorius noteert in zijn Syntagma Musicum 1619, en een jaar later in zijn tweede deel Theatrum Musicum dat er op dat ogenblik nog slechts 2 types van bastrombones bespeeld worden:

De Tuba major, Trombone grande, Trombone majore ; instrumenten die respectievelijk een kwint en een sext lager gestemd zijn dan de tenortrombone. Praetorius vermeldt echter ook de "Oktavposaune" die een octaaf lager klinkt dan de tenor en dubbel zo groot is.

De bastrombone kent in de loop van de renaissance en barok geen verdere ontwikkeling meer en het is pas bij het begin van de 19^e eeuw, dat onder invloed van de militaire orkesten en later de opera- en symfonieorkesten dat de bastrombone stilaan evolueert van een stemming in g of f naar een instrument in bes met een kwartventiel. Dit kwartventiel kan de trombone (in bes) meteen een kwart lager laten klinken (in fa). Er dient opgemerkt dat het gebruik van de bastrombone in g vooral in Groot-Brittannië werd toegepast. Uit meerdere passages uit onder andere werk van Bela Bartok blijkt dat naast de bes bastrombone met kwartventiel, in Oost-Europa en Duitsland, de bastrombone in fa nog werd gebruikt tot diep in de 20^e eeuw. Het is dankzij de "oude muziek-beweging" van de tweede helft van de 20^e eeuw dat instrumentenbouwer Ewald Meinl uit Geretsried in Duistland weer kopieën heeft gebouwd van de in musea bewaarde originele trombones. Wim Becu bespeelt hier een kopie van een trombone van Georg Nicolaus Öller, Stockholm, 1640 nagebouwd door Ewald Meinl in 1994. Met deze revival van de geschiedenis van de "trombone grande" wordt deze cirkel weer gesloten.